

Uvodnik

Spoštovani bralci in bralke, v prvi številki letošnjega letnika objavljamo izbor besedil, ki tematsko zajemajo obsežno problematiko s področja vzgoje in izobraževanja. Upamo, da vam bo branje v strokovni užitek in bo morebiti v vas spodbudilo tudi željo po odzivu na zapise tokratnih avtorjev. Ker polemičnih prispevkov naši reviji manjka, bomo veseli strokovno argumentiranih odzivov.

Prvi prispevek obravnava problematiko, ki zadeva področje predšolske vzgoje. **Mojca Kovač Šebart** in **Andreja Hočevar** v besedilu z naslovom *Strokovna izziva pedagoškega pristopa Reggio Emilia: kurikularno načrtovanje in evalvacija vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcu* kritično analizirata tezo zagovornikov pedagoškega pristopa Reggio Emilia, da vnaprej načrtovani in strukturirani vrtčevski kurikulum ne postavlja v ospredje otroka, temveč cilje, ki naj bi kot smernice za načrtovanje vzgojnega dela predstavljale oviro temu, da bi otroka postavili v središče vzgojnega procesa. Avtorici pokažeta, da takšna izključevalna logika ne vzdrži, in zapišeta, da bi bilo smiselno vztrajati na konvergentnosti strategij kurikularnega načrtovanja, s čimer bi bilo mogoče ohranjati njihove prednosti in vzpostavljati varovala pred njihovimi slabostmi. V prispevku obravnavata tudi koncept evalvacije kakovosti vrtcev, ki problematizira vrednotenje na osnovi empiričnih podatkov, pridobljenih s pomočjo metodološko ustrezno pripravljenih merskih pripomočkov. Kritiki takšnega pristopa k evalvaciji trdijo, da gre za koncept, ki temelji na univerzalnih in s strani strokovnjakov ustvarjenih normah ter vodi zlasti h klasificiranju in normaliziranju. A tudi v tem primeru utemeljujeta, da je vsaj za široko razvejano javno mrežo vrtcev v Sloveniji tak koncept evalvacije kakovosti vrtcev objektivno manj tvegan in bolj skladen z objektivno realnostjo.

V naslednjem prispevku se **Sonja Rutar** loteva vedno aktualne problematike, ki jo v naslovu opredeli kot *Večjezično učenje in poučevanje kot načelo inkluzivne prakse*. Njena izhodiščna teza je, da so človekove in otrokove pravice temelj večjezičnega učenja in poučevanja. Večjezičnost utemeljuje kot pedagoško načelo zagotavljanja inkluzije, ki ob različnih oblikah in razlogih za dvojezičnost oziroma večjezičnost ohranja otrokov prvi jezik ter vzpostavlja senzibilnost do otrok v procesu učenja drugega jezika. S konceptualizacijo dvojezičnosti oz. večjezičnosti v vrtcih in šolah želi avtorica v svojem prispevku opozoriti tudi na zakonitosti in značilnosti vzgojno-izobraževalnega procesa, v katerega so vključeni otroci, katerih prvi jezik v otrokovem formalnem vzgojno-izobraževalnem okolju ni dominantni jezik in izhajajo pretežno iz socialno deprivilegiranih okolij. Še posebej izpostavi dejstvo, da imajo prvi jeziki otrok in njihovih staršev v družbi različne statusne opredelitve in priznanja, zaradi česar je vključevanje otrok iz nedominantnih kultur in šibkih socialno-ekonomskih okolij bistveno težje in predvsem drugačno kot pri otrocih iz dominantnih kultur oziroma okolij, kjer govorijo jezik, ki ga otroci in predvsem njihovi starši izbirajo kot drugi jezik, ki bi ga bilo vredno razumeti, govoriti in pisati in s katerim bi otrok pridobil zmožnosti povezovanja, komuniciranja in spoznavanja drugih kultur. Avtorica v razpravi svoje ugotovitve povezuje s problematiko učenja slovenščine kot drugega jezika pri romskih učencih. Meni,

da so ti otroci v slabšem položaju z vidika pridobivanja predopismenjevalnih zmožnosti v svojem jeziku, ki bi jih lahko ob vstopu v šolo uporabili pri učenju drugega jezika, saj v svojem jeziku pridobijo manj veščin, potrebnih za učno uspešnost v šolah. Predopismenjevalne zmožnosti se namreč razvijajo v ustnih in najrazličnejših pisnih oblikah (kot so knjige, plakati, časopisi) v otrokovem vsakdanjem okolju, česar pa so romski otroci v svojem jeziku deležni v zelo majhni meri ali pa sploh ne. Na podlagi svojih ugotovitev avtorica v prispevku razvije načela načrtovanja večjezičnega poučevanja, ki temeljijo na inkluzivni paradigmi teorije in prakse.

V drugem prispevku z naslovom *Razmislek o razumnih prilagoditvah za študente s posebnimi potrebami z vidika različnih perspektiv* **Adrijana Biba Rebolj** načenna vprašanja, s katerimi se v praksi našega akademskega prostora sicer srečujemo, vendar, kot ugotavlja avtorica, v strokovni literaturi ni dovolj teoretičnih podlag, ki bi omogočale koncept prilagoditev za študente s posebnimi potrebami, zaradi česar pri prilagajanju študijskega procesa za omenjene študente nemalokrat naletimo na nejasnosti in zadrege. Opazno je zlasti napačno razumevanje smisla prilagoditev, strah pred zniževanjem akademskih standardov, občutek nekompetentnosti pri načrtovanju in izvajanju prilagoditev, neizkušenost pedagoških delavcev na eni in negotovost študentov na drugi strani. Avtorica v zvezi s prilagoditvami izpostavi predvsem dve dimenziji, in sicer prilagoditve na deklarativni ter na medosebni ravni. V svojem prispevku se osredotoča na prilagoditve za študente s posebnimi potrebami na medosebni ravni, ki jih razume kot interakcijo med pedagoškim delavcem in študentom s posebnimi potrebami. Ta je po njenem mnenju zaznamovana z različnimi stališči in pričakovanji obeh deležnikov do prilagoditev. Avtorica izhaja iz predpostavke, da imajo po eni strani pedagoški delavci avtonomijo določanja standardov pri posameznem predmetu, po drugi strani pa imajo študenti pravico do zagotavljanja smiselnih prilagoditev. Če komunikacija med temi akterji ni vzpostavljena, je zelo verjetno, da bo iz tega nastal neproduktiven ali celo konflikten odnos. Razlog za to je tudi, da med študenti in pedagoškimi delavci večkrat prihaja do nestrinjanj o tem, kaj je razumna prilagoditev, prav tako pa obstaja malo določil in smernic o tem, kako naj se prilagoditve načrtujejo in izvajajo. Namen prispevka je predvsem to, da skuša s pomočjo predstavljenih različnih perspektiv prilagoditev za študente s posebnimi potrebami na mikroravni prispevati k iskanju pravičnih, razumnih, učinkovitih in uporabnih prilagoditev za vse udeležence v tem procesu.

Predstavljenima besediloma, za kateri je mogoče zapisati, da obravnavata sicer različne razsežnosti obsežne problematike zagotavljanja kakovostnega izobraževanja udeležencem s posebnimi potrebami, sledi članek, v katerem se **Klara Skubic Ermenc** loteva nekaterih temeljnih terminoloških zagat pedagogike, na katere pogosto naletimo pri prevajanju uveljavljenih slovenskih strokovnih izrazov v angleščino in obratno. V besedilu z naslovom *Prevajanje pojma »pedagogika« v angleški jezik in primerjalne pedagogike* avtorica med drugim zapiše, da prevodne zagate pogloblja anglikanizacija na akademskem in raziskovalnem področju, zaradi česar pedagogi prevodna vprašanja pogosto povezujejo z vprašanji identitete svoje znanosti. Avtorica utemeljuje tezo, da ko gre za prevajanje termina *pedagogika* v angleški jezik s terminom *pedagogy*, je pedagogika lahko

pedagogy, a) ko ohranja svoje normativno izhodišče in s tem svoja raziskovalna vprašanja, raziskovalne postopke in interpretacije postavlja v okvir norm, za katere se zavzema; b) ko poudarja ravnovesje med teorijo in prakso oz. ko tako raziskovanje kot praktično udejstvovanje izpelje dialektično; c) in ko se povezuje z drugimi vedami tako, da ohranja središčnost svojih predmetov raziskovanja in raziskovalnih principov, a s spoznanji drugih ved svoje raziskovanje bogati in aktualizira. V zvezi s prevodno problematiko avtorica analizira tudi položaj primerjalne pedagogike kot ene od pedagoških znanstvenih disciplin, za katero je, kot zapiše, značilno, da se opredeljuje do svoje normativnosti, osredotoča na vzgojna vprašanja oz. raziskovanje izobraževanja navezuje nanje, obenem pa išče ravnovesje med induktivnim in deduktivnim pristopom, med teorijo in prakso, med razlago pojavov in oblikovanjem uporabnih rešitev.

Naslednji prispevek pregledno predstavlja tematiko, ki je bila v Sodobni pedagogiki doslej le redko deležna znanstvene obravnave. Avtorica **Gökçen Özbek** mu je dala naslov *Drama v izobraževanju: ključne konceptualne poteze*, v njem pa predstavlja ključne konceptualne značilnosti dramske metode, zlasti v vzgojno-izobraževalnem kontekstu, analizira njene različne pojavne oblike in z njimi povezane pristope (dramo kot umetniško formo, dramo v izobraževanju ter t. i. integrativni dramski pristop). Dramo, ki vključuje in upošteva tako kognitivno kot emocionalno razsežnost posameznika, avtorica med drugim opredeli kot proces učenja, v katerem učenje udeležencev poteka s pomočjo vnaprej strukturiranih in načrtovanih izkušenj, ki vključujejo igro, reorganizirano igro ter dramski kontekst. V zadnjem delu prispevka na podlagi predstavljenih teoretskih ozadij natančneje pojasnjuje strukturo dramske metode v izobraževanju, ki se po nekaterih specifičnih značilnostih razlikuje od tradicionalno uveljavljenih učnih metod. Ob tem avtorica smiselno opozarja, da drame v izobraževanju ne gre razumeti kot nadomestne metode ali izključujoče alternative uveljavljenim didaktičnim strategijam, ampak jo je treba razumeti kot komplementarno didaktično dejavnost, ki jo je mogoče produktivno uporabiti za kakovostnejše in učinkovitejše doseganje nekaterih vzgojno-izobraževalnih ciljev v različnih izobraževalnih programih.

Zadnji prispevek v tokratni številki, tj. *Raziskava načrtovanih novosti pri pouku v kontekstu pedagoških raziskav*, sta pripravili avtorici **Tina Štemberger** in **Majda Cencič**. V njem predstavljata vrsto raziskave, katere temeljno izhodišče je raziskovanje na pedagoškem področju približati potrebam pedagoške prakse. Raziskava načrtovanih novosti pri pouku je v tujini precej razširjena, v slovenski pedagoški znanstveni literaturi pa najdemo o tem le malo besedil, zato avtorici v prispevku najprej predstavitava začetek, razvoj in posebnosti te vrste raziskav. Raziskavo načrtovanih novosti pri pouku primerjata z akcijsko in pedagoško eksperimentalno raziskavo. V besedilu izpostavitava tako prednosti raziskave načrtovanih novosti pri pouku in njeno uporabnost kot tudi pomisleke o takšnem načinu raziskovanja. Kot prednost navajata predvsem to, da ta raziskava poteka v pristni vzgojno-izobraževalni situaciji ter da s sodelovanjem praktikov, raziskovalcev ter oblikovalcev novosti povezuje različne discipline in strokovno znanje ter tako zmanjšuje oz. odpravlja razkorak med raziskovanjem na pedagoškem področju in realnostjo v vzgojno-izobraževalni praksi. Obenem je usmerjena tako

v izboljševanje prakse oz. pouka kot tudi v bogatenje teorije na nekem področju. Kot njeno pomanjkljivost pa avtorici izpostavita tako šibko teoretično metodološko podstat kakor tudi vprašanje glede kriterijev za sprejem, opustitev ali nadaljevanje raziskovanja novosti.

*Dr. Jasna Mažgon,
glavna in odgovorna urednica*